

מלאכת לש - הכנת מאכלים בשבת - שיעור 98

- 1) Tuna Fish with Mayonnaise 2) Powdered Milk 3) Instant Cereal
4) Baby Cereal 5) Instant Potatoes 6) Ketchup & Mayonnaise
7) Sugar & Cream 8) Mayonnaise & Horseradish 9) חרוסת

I. כללי המלאכה

(א) **בגמרא** (שבת ק"ח. קנ"ה:) יש פלוגתא בנתינת מים לקמח אם חייב מיד שזהו לש או שאינו חייב עד שיגבל. **ורבי** סבירא ליה דמיד בנתינת מים חייב **ורבי יוסי ברבי יהודה** סובר דאינו חייב עד שיגבל. ובביאור הפלוגתא כתב האגלי טל (שם סק"ט) וגם בספר יסודי ישרון (ל"ט מלאכות - דף 71) דשני דברים יש בלישה האחד שמרכיב שני דברים כמו המים והקמח. והשני שמדבק דברים שהיו נפרדים עד שנעשו לגוף אחד **היטב**. ולרבי סגי בריכוב המים או גיבול. ולרבי יוסי צריך גם כן **גיבול** לגוף אחד היטב. והרי"ף והרמב"ם והרא"ש פסקו כרבי יוסי ברבי יהודה אבל בעל התרומות פסק כרבי. ועיין שו"ע (שכ"ח - ט"ז) שהביא דעת רבי יוסי בדיעה ראשון ובדיעה שני מביא בשם רבי. ועיין במשנה ברורה (שכ"ז - י"ח) דנוהגין להחמיר כסברת בעל התרומות. וכתב החיי אדם דבשעת הדחק יש להתיר ע"י שהא"י יתן המים בשבת ויגבל ע"י שני. ועיין בשש"כ (ח - ה) שגופים אלה יהיו דקים או סמיכים (pliable) ואם גדולים הם מטבעם שיהיו טחונים או קצוצים אז שייך לישא.

(ב) **עיין בבה"ל** (שכ"ח - י"ד ד"ה "אין מנזילין") דלרבי חייב על הגיבול לבד אם נתן מים ע"ש וגובל בשבת אפילו בלא נתינת המים.

(ג) **עיין בבה"ל** (שכ"ז - ח ד"ה "אין גוזלין") דלרבי יוסי בר"י מודה שיש איסור דרבנן בנתינת המים לבד. (ד) כדבר שהוא לאו בר גיבול דעת הרמב"ם דאף אם גבלו פטור. ודעת תוס' והראב"ד ורוב ראשונים דחייב אף בלא גיבול. מ"ב (שכ"ח - ט)

II. בְּלִילָה עֵבֶה אִסוּר מִן הַתּוֹרָה. בְּלִילָה רַכָּה אִסוּר מִדְּרַבָּנָן. וְנוֹזְלִין מוֹתֵר.

(א) עיין (שבת קנ"ו.) הא **בְּעֵבֶה** הא **בְּרַכָּה** - עיין בחזו"א (ל"ח - ט) "נראה דרכה היינו דנשפך אבל אכתי הן גוש ולא נוזל אבל אם המים מרובים והן רק כמים אינו בכלל בשם לש. ועיין בהר צבי (דף רס"ח) ואף דק"ל דגם ברכה בעי שינוי אין זה אלא ברכה שיצאה מכלל גוש ולכלל נוזל לא הגיעה. ועיין עוד בספר שביתת השבת שרכה ראויה לשתיה ועבה אינו ראויה ועיין עוד בספר קצות השלחן (ק"ל - ג)

(ב) **ועיין בחזו"א** (ל"ח - ט) "מיהו אם נשקעין לשולי הקדירה ומתערבין אפשר דבכלל לש הוא אבל יש לו דין רכה." ועיין עוד באג"מ (ד - ט"ז - ל"ג - ה) דאין לאסור.

III. בְּלִילָה רַכָּה מוֹתֵר אִם נַעֲשֶׂה בְּשָׁנֵי שִׁינוּיִים - מִשְׁנֵה בְּרוּרָה (שכ"ח - ס"ו)

(א) אם בימות החול הוא רגיל ליתן את המשקה בתוך המאכל היבש אז יהפוך את הסדר בשבת. אם אין לו סדר קבוע יתן המשקה על החומר היבש וצריך להקפיד ליתן את כל המשקה בבת אחת.

(ב) **ישנה** באופן הבחישה - שיבחש באצבעו. היה הכרח לבחוש בכלי יעבירונו שתי וערב ואפילו כמה פעמים וטוב שיוציאנו הכף מן התערובות בין השתי והערב. שש"כ (ח - ט)

IV. בְּלִילָה עֵבֶה אִסוּר לְהַכִּין בְּשַׁבַּת מִן הַתּוֹרָה אֲבָל בְּשַׁעַת הַצּוּרֵךְ מוֹתֵר בְּב' שִׁינוּיִים

(א) בשעת הצורך דהיינו כשאי אפשר ליתן מן המשקה בחומר היבש בערב שבת וצריך זה בשביל התינוק או חולה אזי יכין את הכלילה העבה בשבת ויקפיד לשנות מן הסדר בנתינת המשקה וגם באופן

(ב) איך מועיל שינוי על איסור דרבנן (בלילה רכה) או על איסור דאורייתא (בלילה עבה) עיין (דף 148) Shabbos Kitchen על דאורייתא משום שינוי גמור וזה דומה לקתא דסכינא (שנת קמ"ח). ושו"ע (שכ"ח - ז) ועל דרבנן לא גזרו על שבות או משום שבות דשבות במקום צריך.

1) **Very fine chopped tuna, egg salad, liver joined together in a solid mass.**

עיין באג"מ (ד - עד - י"ג) "ובמים ודבש ושמן וחלב ודאי הוא לישה כדאיתא בפרק כל שעה (דף ל"ו) ועיקר לישה נאמר בהו בקמח שלא עבדי ריחי (משמע שזו רק דרבנן) ולכן בכבוד והערינג וכדומה שנרסקו דק דק צריך לעשות בשינוי." מסתמא משום ריכוכ דברים דקים בחיבור על ידי משקה או שומן אסור.

1a) **Cream and Cheese is no problem -**

אג"מ (ד - עד - י"ג) "בנתינת שמנת וכדומה בקאטעדייז טשיז או פאט טשיז מותר" משום אין זה חיבור. ועיין עוד שש"כ (ח - י"ג)

2) **Milk Powder that doesn't dissolve immediately in water -**

עיין שש"כ (ח - ח"א) שצריך לעשות הב' שינויים. אבל עיין (הערה ס"ח) שהביא דעת הרשז"א להתירה דהוה ליה כעין פסיק רישא דלא ניח"ל וזה רק תיקון אוכל שלא לצריך גיבול ושרי עבור תינוק.

3) **Instant oatmeal, pudding, etc. for adults -**

עיין רמ"א (שכ"ח - ט"ז ומ"ג שס) דצריך (ל) בלילה רכה (ב) שינוי בנתינת המים (ג) דרך הגיבול באצבע או שתי וערב. ועיין עוד בחזו"א (נ"ח - ה ד"ה ומשמע צנמ"ח) דברכה סגי בשינוי שנותן קמח תחלה וא"צ שינוי בגיבול.

4) **Making instant cereal for infant or sick person who will not eat בלילה רכה.**

עיין אג"מ (ד - דף קמ"ג) הנה יש להקל בבלילה רכה שהוא דרבנן כהרוב החולקין על הט"ז (שכ"ח - י"ח) ומתירין בשינוי שאיכא בגמרא דנותנין תחלה המאכל אם לא ידע דרך העולם. ונראה היכא שאין התינוק רוצה בבלילה רכה יש לסמוך על רבי יוסי ברבי יהודה. ט"ז (שכ"ח - י"ג) וחזו"א (נ"ח - ו - ח) שמתיר בב' שינויים בבלילה עבה.

5) **Instant potatoes -**

עיין אג"מ (ד - דף קמ"ד) "אבקה נְמָסָה של תפוחי אדמה אסור בכל אופן ואבקה נְמָסָה של פודינג בבלילה רכה מותר בנותן את המים אח"כ ולערב בשינוי ובלילה עבה אסור בכל אופן" ודומה לזרע פשתן עיין (ש"מ - י"ג) ועיין עוד בשש"כ (ח - כ"ה) Instant Precooked ועיין שו"ת שבט הלוי (ז - ק"ה) שהביא הגמרא (זכח"ס כ"ד): דזרק זרע פשתן למים דחייב משום לש' אע"ג דבשעת הזריקה יש מים מרובים מכ"מ כיון דמתדבק לבסוף חייב משום לש'. וזה כשש"כ ולא כאג"מ.

6&8) **Mixing horseradish or ketchup with mayonnaise -** עיין בספר Shabbos Kitchen

שכתב שמותר ולא נתן טעם לדבר. ועיין עוד שש"כ (ח - י"ג-י"ג) דלא משמע כן. וצ"ע

7) **Sugar into cream or yogurt -**

עיין שש"כ (ח - ט"ז) דמותר כי הרי הסוכר מתמוסס ומרכך יותר את הזבדה והשמנת. (yogurt/cream) אבל אסור להוסיף סוכר לגבינה רכה כי סו"ס נעשית כאן בלילה ולא מרכך.

9) **Making חרוסת on שבת -**

עיין מ"ב (שכ"ח - ס"ח) לדעה קמייתא מותר ליתן המשקה בשבת ולא יטרף בכף אלא באצבע. ולדעת היש אוסרים אסור אם לא שיעשה אותה ג"כ רכה והוא מהפמ"ג. "ודוחק דמצותה בעבה כדאיתא בגמרא" (שער מליין פ"ו)